

Posudek na rigorózní práci Mgr. Kamily Jiříštové „Identifikace emočního výrazu podle fotografií a podle krátkých videozáznamů“

Předložená rigorózní práce vznikla přepracováním a rozšířením diplomové práce v teoretické i empirické práci. Jen stručně připomínám, své dřívější hodnocení teoretické části, kterou považuji za velmi zdárné, výstižné a komplexní zprostředkování současného pojetí emocí se všemi podstatnými aspekty této problematiky (např. neurofyzilogické základy emocí, roli kognice na vzniku emocí, spontánní a hraný emoční výraz, výklad základních emocí aj.). Kromě dílčích úprav je v teoretické části nově zařazena kapitola o sociálních funkcích emocí (1.3), která nejen rozšiřuje teoretický rámec pojetí emocí jako takových, ale zároveň poukazuje na jejich podstatnou roli v každodenním sociálním životě, kdy vstupují v různých podobách do mezilidských interakcí (sdělují významy, regulují chování, napomáhají posilování těsnosti interpersonálních vztahů nebo naopak jejich rozpadu apod.).

Podstatně přepracovaná a rozšířená o nový výzkum je empirická část. Již v předcházející diplomové práci si autorka kladla za cíl narušit dlouhodobý stereotyp zkoumání identifikace emočního výrazu, vycházející původně z Darwina a mající svědomitého následovníka v Ekmanovi. Podstata tohoto přístupu spočívá v použití fotografií (původně kreseb) zachycujících různé emoční výrazy tváře, které mají zkoumané osoby identifikovat. Autorka se orientuje na identifikaci emočního výrazu u základních emocí, které byly nejčastěji předmětem zkoumání. Vedle použití statických ukázek (tj. fotografií) emočního výrazu použila dynamickou verzi, která tentýž emoční výraz představuje v kontextu krátké filmové sekvence. Cílem bylo zjistit případné rozdíly v přesnosti identifikace u obou verzí prezentace s předpokladem, že znalost kontextu napomůže přesnějšimu identifikování emoce. Předchozí výzkum naplnil toto očekávání jen částečně. Jedním z možných vysvětlení může být to, že původně byla vyrovnaná doba expozice fotografií a filmových sekvencí. V reálných situacích se však emoční výrazy velmi rychle střídají a trvají velmi krátkou dobu. Proto autorka v pokračujícím výzkumu zkrátila dobu prezentace statických ukázek, aby co nejvíce přiblížila rozpoznávání emocí skutečným situacím. Přesto modifikace podmínek výzkumu víceméně kopíruje původní nálezy.

Vzhledem ke složitosti až známé rozporuplnosti výzkumů a výsledků identifikace emočních výrazů chci jednoznačně ocenit odvalu autorky hledat a ověřit dosud nepoužité přístupy k řešení těchto otázek. Zároveň je zcela evidentní, že důkladné ověření původních předpokladů by si vyžádalo rozsáhlý výzkum, ve kterém by variovalo více proměnných. Ačkoli autorka při výběru emočních výrazů pečlivě dbala na korespondenci znaků s dnes

velmi akceptovaným kódovacím systémem FACS, není vyloučeno, že jiná sada ukázek by přinesla jiné výsledky. Stejně tak se nezvažuje zkušenost (narůstající s věkem) na přesnost identifikace emočních výrazů. A bylo by možné uvést další proměnné, které se mohou výrazným způsobem podílet na přesnosti identifikace emočního výrazu a dokreslit tak mnohdy zjednodušené uchopení této problematiky.

Závěr: Rigorózní práce Mgr. Kamily Jiříštové splňuje po všech stránkách požadavky na ni kladené, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Praha, 24. 10. 2012

Ivan Slaměník